

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

แนวคิดเรื่องมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐภายใต้นโยบายการปฏิรูปการศึกษา มีผลทำให้ปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยบางแห่งกลายเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐโดยเป็นหน่วยงานที่ไม่เป็นส่วนราชการและไม่เป็นรัฐวิสาหกิจแต่มีสภาพเป็นนิติบุคคลอยู่ในกำกับของรัฐ ซึ่งจะต้องมีความพร้อมที่จะดำเนินการและพึ่งพาตนเองมากขึ้นอันจะเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายของรัฐบาลลง หากพิจารณาแหล่งรายได้และรายจ่ายพบว่ามหาวิทยาลัยมีรายได้ที่สำคัญ 2 แหล่ง ได้แก่ งบประมาณแผ่นดินและงบประมาณเงินรายได้ ในส่วนของงบประมาณแผ่นดินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐอาจถูกจำกัดให้น้อยลงหรือขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการผลิตบัณฑิต (ต้นทุนการผลิตบัณฑิต) นอกจากนี้ในส่วนของค่าใช้จ่ายซึ่งลักษณะการใช้จ่ายในแบบเดิมที่ไม่คำนึงถึงต้นทุนในการผลิตบัณฑิตก็ต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพและค่าใช้จ่ายที่เกิดว่ามีลักษณะแบบใดมากขึ้น

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ดำเนินการเพื่อเตรียมการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐและจัดทำร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งในปัจจุบันได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากวุฒิสภาแล้ว สำหรับด้านการบริหารงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้นำระบบงบประมาณ พัสตุ การเงินและบัญชีกองทุน โดยเกณฑ์พึงรับพึงจ่ายลักษณะ 3 มิติ มาใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นระบบบัญชีที่หน่วยงานภายในทุกหน่วยงานจะต้องนำไปปฏิบัติ ทำให้ระบบบัญชีเปลี่ยนแปลงจากเกณฑ์เงินสดเป็นเกณฑ์คงค้าง (พึงรับพึงจ่าย) มีการเก็บข้อมูลทางบัญชีเพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้มากขึ้น กว่าระบบเดิมของส่วนราชการ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ดำเนินการพัฒนาการคำนวณต้นทุนต่อผลผลิตให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาระบบงบประมาณ พัสตุ การเงิน และบัญชีกองทุน โดยเกณฑ์พึงรับพึงจ่ายลักษณะ 3 มิติ ซึ่งจะทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้ทราบวิธีการคำนวณต้นทุนต่อผลผลิต (Output Costing) เพื่อที่จะขยายไปสู่ต้นทุนกิจกรรมและเพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการทางการเงินงบประมาณต่อไป (กองแผนงาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547)

การคิดต้นทุนในแบบต้นทุนต่อผลผลิตมีเป้าหมายให้ได้ผลลัพธ์ในขั้นสุดท้ายเป็นต้นทุนผลผลิตของมหาวิทยาลัยตามพันธกิจหลักซึ่งจำแนกได้เป็น 5 พันธกิจ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม การศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และการบริการสุขภาพ ซึ่งมหาวิทยาลัยยังไม่ได้ดำเนินการคิดต้นทุนในรูปแบบของต้นทุนกิจกรรม (Activity Based Costing) อย่างเต็มรูปแบบเนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของการเก็บข้อมูลรายละเอียดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ข้อมูลด้านภาระงานของบุคลากร ข้อมูลการใช้สอยครุภัณฑ์และพื้นที่ ข้อมูลค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสาธารณูปโภคเพื่อเป็นเกณฑ์ในการกระจายต้นทุนค่าใช้จ่ายโดยจะต้องทำการสำรวจข้อมูลและได้รับความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติงานในระดับปฏิบัติการของแต่ละคณะ

ระบบต้นทุนกิจกรรมมีแนวคิดที่สำคัญคือ กิจกรรมเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดต้นทุนจึงปันส่วนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเข้าสู่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องโดยอาศัยตัวผลกดันต้นทุน (Cost Driver) ที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมที่เกิดขึ้นแล้วจึงคิดต้นทุนเข้าสู่ตัวสินค้า บริการ หรือสิ่งที่ต้องการคิดต้นทุน (Cost Object) แนวคิดนี้จะให้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้นแก่ฝ่ายบริหารทั้งในส่วนของการคำนวณและการควบคุมต้นทุน

ในส่วนของหน่วยงานระดับคณะ จำเป็นต้องมีการคำนวณต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ และควบคุมต้นทุนเช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงทำการศึกษาแนวทางการคำนวณต้นทุนกิจกรรมของหน่วยงานระดับคณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อให้ทราบกระบวนการให้ได้มาซึ่งต้นทุนรายวิชา ต้นทุนรายหลักสูตร และต้นทุนนักศึกษารายปี

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการคำนวณต้นทุนกิจกรรมของหน่วยงานระดับคณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตเนื้อหา

ศึกษาแนวทางการคำนวณต้นทุนตามแนวคิดระบบต้นทุนกิจกรรมในระดับปริญญาตรีของหน่วยงานระดับคณะ เพื่อคำนวณต้นทุนรายวิชา ต้นทุนรายหลักสูตร และต้นทุนต่อหัวนักศึกษารายปี

2. ขอบเขตประชากร

ศึกษาโครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน รวมทั้งระบบงานที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณต้นทุนกิจกรรมซึ่งเป็นตัวแทนของหน่วยงานระดับคณะในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ คือ คณะบริหารธุรกิจ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะสัตวแพทยศาสตร์ตามลำดับ จากรายงานประจำปี และสำรวจข้อมูลระบบงานที่เกี่ยวข้องจากบุคลากรของหน่วยงานระดับคณะดังกล่าวข้างต้น

ข้อมูลค่าใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดิน งบประมาณเงินรายได้ และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณต้นทุนบางส่วนเป็นข้อมูลที่สมมุติขึ้นสำหรับรอบระยะเวลา 1 ปี

วิธีการศึกษา

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายในหน่วยงานระดับคณะ ซึ่งประกอบด้วย

- ศึกษาระบบการปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณต้นทุนกิจกรรมโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกบุคลากรงานคลังและพัสดุ และบุคลากรงานบริการการศึกษาของคณะบริหารธุรกิจ คณะสัตวแพทยศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์จำนวนทั้งสิ้น 6 คน เพื่อใช้สำหรับกำหนดเกณฑ์การปันส่วนต้นทุน

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

- เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กรและโครงสร้างการบริหารงานจากรายงานประจำปีของหน่วยงานระดับคณะ เพื่อในการกำหนดโครงสร้างกิจกรรม

- เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบงบประมาณ พักดู การเงินและบัญชีกองทุน โดยเกณฑ์ที่รับฟังจ่าย ลักษณะ 3 มิติ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อให้ทราบกระบวนการให้ได้มาซึ่งข้อมูลทางบัญชี สำหรับการคำนวณต้นทุนกิจกรรม และระบบงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในปีงบประมาณ 2550

- เก็บข้อมูลจากเอกสาร บทความ สิ่งพิมพ์ ตลอดจนข้อมูลจาก Internet ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้นคว้าอิสระ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อสร้างโครงสร้างการคำนวณต้นทุนกิจกรรมและกำหนดเกณฑ์การปันส่วนสำหรับการคำนวณหาต้นทุนต่อหน่วยผลผลิต

นิยามศัพท์

ระบบต้นทุนกิจกรรม หมายถึง ระบบบัญชีที่ให้ข้อมูลต้นทุนโดยแสดงตามกิจกรรม ซึ่งมีแนวคิดว่าการกิจกรรมเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดต้นทุนจึงปันส่วนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเข้าสู่กิจกรรมโดยอาศัยตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุนที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมที่เกิดขึ้น

แนวทางการคำนวณ หมายถึง กระบวนการศึกษาขั้นตอนและวิธีการคำนวณต้นทุนต่อหน่วยตามแนวคิดระบบต้นทุนกิจกรรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบแนวทางการคำนวณต้นทุนกิจกรรมของหน่วยงานระดับคณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. หน่วยงานระดับคณะ ภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการคำนวณต้นทุนกิจกรรมได้

สถานที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัยและรวบรวมข้อมูล

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

แผนการดำเนินงาน

1. เก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น
2. วิเคราะห์กิจกรรมและกำหนดเกณฑ์การปันส่วนต้นทุน
3. วิเคราะห์ต้นทุนกิจกรรม
4. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล
5. จัดทำและนำเสนอรายงาน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved